

Sygn. akt VI ACa 688/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Anna Orłowska (spr.)

Sędzia SA – Urszula Wiercińska

Sędzia SO (del.) – Beata Waś

Protokolant: – st. sekr. sąd. Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Fundacji (...) w S.

przeciwko Fundacji (...) w W.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 listopada 2012 r., sygn. akt III C 1138/11

I zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten sposób, że pozbawia wykonalności ponad kwotę 17.220,25 zł (siedemnaście tysięcy dwieście dwadzieścia złotych i dwadzieścia pięć groszy) tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 maja 2011 r. (sygn. akt III C 207/10) utrzymującego w mocy nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 8 grudnia 2009 r. (sygn. akt III Nc 165/09), zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 25 sierpnia 2011 r. i oddala powództwo w pozostałej części,

II oddala apelację w pozostałym zakresie,

III zasądza od Fundacji (...) w W. na rzecz Fundacji (...) w S. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI ACa 688/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 października 2011 roku skierowanym przeciwko Fundacji (...) z siedzibą w W. powódka - Fundacja (...) z siedzibą w S. wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Warszawie, w sprawie o sygn. akt III Nc 165/09 zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 25 sierpnia 2011 roku i wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie (sygn. akt III C 207/10)

zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 26 sierpnia 2011 roku oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka podniosła zarzut zwolnienia z długu w związku z pismem pozwanej zwalniającym z długu z dnia 11 lipca 2011 roku.

Pozwana Fundacja (...) z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego. Zdaniem pozwanej zrealizowała ona nakaz zapłaty tylko w zakresie egzekucji nierozliczonej przez powódkę części środków niewygasających.

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2010 roku Sąd Okręgowy pozbawił wykonalności do wysokości kwoty 179.359,69 złotych tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie (sygn. akt III Nc 165/09) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu w dniu 25 sierpnia 2011 roku i wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie (sygn. akt III C 207/10) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu z dnia 26 sierpnia 2011 roku (punkt 1.) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania (punkty 2. i 3.).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o stan faktyczny, ustalony w sposób następujący:

W 2007 roku pozwana otrzymała środki publiczne na dofinansowanie projektu (...) realizowanego w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej (...). Powódka brała udział w programie jako partner pozwanej i korzystała ze środków publicznych przekazanych na rzecz realizacji tego programu. Zabezpieczeniem zobowiązań powódki był wystawiony przez nią weksel, złożony wraz z deklaracją wekslową przy podpisywaniu umowy partnerskiej. W związku z nierozliczeniem się przez powódkę z finansów za rok 2007, zgodnie z pismem z dnia 13 sierpnia 2008 roku weksel został wypełniony przez pozwaną na kwotę 179.359,69 złotych, która to suma obejmowała należność główną w wysokości 150.139,69 złotych oraz odsetki naliczone do dnia 16 lutego 2008 r. w wysokości 29.220 złotych.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanym w dniu 8 grudnia 2009 roku Sąd Okręgowy w Warszawie (sygn. akt III Nc 165/09) nakazał Fundacji (...), aby zapłaciła na rzecz Fundacji (...) kwotę 179.359,69 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3.617 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, a nadto na rzecz Skarbu Państwa - kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 2.242 złotych tytułem kosztów procesu, od których poniesienia pozwana była w tamtym procesie zwolniona.

Pomimo złożenia przez powódkę zarzutów do w/w nakazu zapłaty Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 12 maja 2011 roku (sygn. akt III C 207/10) utrzymał w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany 8 grudnia 2009 r. w sprawie III Nc 165/09. Sąd Okręgowy w Warszawie orzekając w dniach 25 i 26 sierpnia 2011 r. nadał powyższemu nakazowi zapłaty i wyrokowi klauzulę wykonalności. Apelacja wniesiona przez powódkę została odrzucona postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 lipca 2012 roku.

Pismem z dnia 11 lipca 2011 roku pozwana Fundacja poinformowała powódkę, iż w związku z zakończeniem postępowania administracyjnego oraz wyrokiem sądu pierwszej instancji (sygn. akt III C 207/10) umarza powodowej Fundacji dotacje za rok 2007 w kwocie 150.139,69 złotych wraz z całkowitą kwotą odsetek. Jednocześnie pozwana wezwała powodową Fundację do natychmiastowego zwrotu kwoty 17.220,25 złotych z powodu braku możliwości jej rozliczenia we wniosku końcowym o płatność projektu (...). Ta kwota jest różnicą pomiędzy środkami otrzymanymi przez powódkę, a poniesionymi kosztami projektu. Z tej kwoty ostatecznie nie rozliczyła się powódka w ramach projektu realizowanego wspólnie z pozwaną.

W odpowiedzi na powyższe pismo powódka w dniu 14 października 2011 roku w oparciu o art. 508 k.c. przyjęła zwolnienie z długu stwierdzonego wyrokiem Sądu z dnia 12 maja 2011 roku w sprawie o sygn. akt III C 207/10.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty złożone do akt sprawy, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała oraz zeznania świadka B. S., które korespondowały z treścią dokumentów złożonych

przez strony. Jako nieistotnie dla rozstrzygnięcia tej sprawy Sąd I instancji uznał zeznania świadka w przedmiocie współpracy pomiędzy stronami w ramach realizacji projektu czy rozliczenia się przez powódkę z kwoty 17.220,25 złotych, gdyż - jak stwierdził to Sąd Okręgowy - nie była to kwota objęta tytułem wykonawczym, który chciała pozbawić wykonalności powódka. Sąd I instancji zgodził się ze stanowiskiem powódki, że tej kwoty pozwana winna dochodzić w osobnym postępowaniu sądowym. Ustalenie wysokości tej należności i odpowiedzialność powódki za powstanie (nierozliczenie) tej należności, jest poza sporem w niniejszym postępowaniu i podlegać może rozpoznaniu jedynie w osobnym procesie wszczętym przez pozwaną w sprawie.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy zważył, iż bezspornym w niniejszej sprawie jest, że powódka Fundacja (...) z siedzibą w S. była zobowiązana do zapłaty pozwanej Fundacji (...) z siedzibą w W. kwoty 179.359,69 zł w związku z wydanym dnia 8 grudnia 2009 r. nakazem zapłaty utrzymanym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 maja 2011 roku, zaopatrzonymi w klauzulę wykonalności w dniach 25 i 26 sierpnia 2012 roku. Bezspornym jest także, iż w dniu 11 lipca 2011 roku pozwana wystosowała do powódki pismo, w którym umorzyła kwotę 150.139,69 zł wraz z odsetkami, a powódka powyższe przyjęła w trybie art. 508 k.c.

Kwestią mającą kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy jest ustalenie, czy spełnione zostały przesłanki skutkujące pozbawieniem wykonalności tytułu wykonawczego określone w art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. Zdaniem Sądu I instancji roszczenie powódki zasługiwało na uwzględnienie. Sąd Okręgowy wskazał, iż biorąc pod uwagę wykładnię językową oświadczenia woli pozwanej, doszło do czynności prawnej opisanej w art. 508 k.c. Pozwana dokonała zwolnienia powódki z długu, obejmującego kwotę należną z weksla wraz z odsetkami - zasądzoną nakazem zapłaty, utrzymanym następnie wyrokiem Sądu Okręgowego. Inna interpretacja tego oświadczenia woli jest wykluczona w świetle treści pisma. Do zwolnienia z długu dochodzi w wyniku umowy stron. Zrzeczenie się wierzytelności musi więc być przyjęte przez dłużnika. Powódka przyjęła pismem z dnia 14 października 2011 roku zwolnienie z długu. Tutaj również oświadczenie woli powódki było dostatecznie jasne i jednoznaczne. Zwolnienie z długu może być odpłatne lub nieodpłatne. Ze względu na ogólną zasadę swobodnego kształtowania przez strony stosunku prawnego należy potraktować umowę zwolnienia z długu jako umowę abstrakcyjną. Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z przywołanym przepisem do wygaśnięcia zobowiązania dochodzi z momentem zawarcia umowy, ze skutkiem na przyszłość.

Jako nieistotne dla sprawy Sąd I instancji uznał wezwanie przez pozwaną powódki do natychmiastowego zwrotu kwoty 17.220,25 złotych z powodu braku możliwości jej rozliczenia we wniosku końcowym o płatność projektu (...). Stanowisko strony pozwanej opierające się na stwierdzeniu, że dochodziła ona zapłaty jedynie w zakresie nierozliczonych przez powódkę części środków niewygasających, Sąd I instancji uznał za bezzasadne. Kwota określona w tytułach wykonawczych wynikała bowiem z należności objętych zwolnieniem. W ocenie Sądu Okręgowego treść oświadczeń woli stron zawarta w w/w pismach stron jest dostatecznie jasna i jednoznaczna. Nie jest tu konieczne stosowanie reguł interpretacyjnych zawartych w art. 65§2 k.c. Należy jednak zauważyć, iż nawet zastosowanie tych reguł nie będzie prowadzić do innych ustaleń - sprzecznych z istotą umowy zwolnienia z długu, którą zawarły strony niniejszego postępowania.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, iż doszło do zdarzenia wypełniającego dyspozycję art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Oświadczenie woli złożone przez pozwaną w piśmie z 11 sierpnia 2011 roku i przyjęcie go przez powódkę pismem z dnia 14 października 2011 roku spowodowało wygaśnięcie zobowiązania (art.508 k.c.).

Apelację od wyroku złożyła pozwana, zaskarżając orzeczenie w całości,

wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie rozstrzygnięcia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania apelacyjnego.

Skarżąca zarzuciła wyrokowi:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez błędne przyjęcie, że częściowe zwolnienie z długu oznacza całkowite zdjęcie z dłużnika odpowiedzialności za zapłatę reszty zadłużenia;

2. naruszenie prawa przez nałożenie na pozwanego obowiązku ponownego dochodzenia należnej mu kwoty 17.220,25 zł, raz już prawomocnie zasądzonej i ściągniętej jedynie w tej wysokości odpowiadającej rzeczywiście poniesionej przez pozwanego szkodzi;

3. naruszenie prawa materialnego przez bezzasadne wykluczenie stosowania reguł z art. 65 § 2 k.c.;

oraz naruszenie przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. wskutek braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i powzięcia w związku z tym błędnych ustaleń faktycznych, wskutek błędnej oceny, jakoby pismo pozwanej z dnia 11 lipca 2011 roku stanowiło zwolnienie z długu, a w szczególności z długu ponad kwotę 150.139,69 zł.;

2. przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, w tym także pominięcie reguł interpretacyjnych w/w wezwania do zapłaty z 11 lipca 2011 roku, w którym wyraźnie strona pozwana wzywa powódkę do zapłaty kwoty 17.220,25 zł;

3. strona pozwana podniosła nadto, że gdyby nawet uznać wezwanie do zapłaty z dnia 11 lipca 2011 roku za zwolnienie z długu, to należało w wyroku pozbawić wykonalności tytuł wykonawczy do wysokości 150.139,69 zł, a w pozostałej części nakazać utrzymać w mocy do wysokości długu powódki w kwocie 17.220,25 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja skutkowałą częściową zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji, przyjmując je za własne, z tym istotnym uzupełnieniem, iż pozwana w oparciu o tytuł wykonawczy będący przedmiotem niniejszego sporu, realizując go jedynie w części, skutecznie przeprowadziła postępowanie egzekucyjne (sygn. akt Km 1477/11), uzyskując od powódki kwotę 17.220,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty oraz kosztami procesu (dowód: k.1, 3, 17, 31, 41 akt Km 1477/11).

Dowód z konkretnych kart akt sprawy egzekucyjnej Sąd Apelacyjny dopuścił z urzędu, wobec konieczności ustalenia pierwotnej kwestii podlegającej badaniu w ramach postępowania przeciwegzekucyjnego, mianowicie ustalenia, czy postępowanie egzekucyjne nie zostało jeszcze ukończone, co częściowo sygnalizowała strona pozwana w kolejnych pismach procesowych.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny wyjaśnić w pierwszej kolejności należało, iż jak to już wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, powództwo przeciwegzekucyjne może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego. Żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności nie może być jednak skutecznie złożone po wyegzekwowaniu należności w całości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2002 r. sygn. akt I PKN 197/01, Wokanda 2002/12/27, LEX nr 56445; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1988 r., I CR 255/88, LEX nr 8929; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 1978 r., III CRN 310/77, LEX nr 8055). Z powyższego wynika, że nie jest dopuszczalne prowadzenie powództwa przeciwegzekucyjnego w odniesieniu do tytułu wykonawczego w zakresie w jakim stwierdzona nim wierzytelność została już wyegzekwowana. Skutkiem częściowego wyegzekwowania należności jest bowiem wygaśnięcie w tym zakresie wierzytelności wynikającej z tytułu wykonawczego, a zatem powództwo przeciwegzekucyjne staje się w tym zakresie bezprzedmiotowe.

W konsekwencji powyższego, nie było dopuszczalne uwzględnienie powództwa w odniesieniu do kwoty 17.250,25 zł, która została już wyegzekwowana. W tym więc zakresie wyrok Sądu Okręgowego podlegał zmianie, a powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, co do kwoty 17.250,25 zł podlegało oddaleniu, bez badania istnienia podstaw faktycznych, w oparciu o które należność ta została wyegzekwowana.

Odnosząc się natomiast do zarzutów apelacji związanych z naruszeniem w zaskarżonym orzeczeniu przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny uznał je za niezasadne. Należy w tym miejscu wyjaśnić, iż zgodnie z utrwalonym stanowiskiem prezentowanym w orzecznictwie, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., choćby dowiedzione zostało, że z tego samego materiału dałoby się wysnuć również logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego wnioski odmienne. Ocena zeznań należy do Sądu I instancji i nie ulega w zasadzie kontroli odwoławczej, jeżeli jest zgodna z okolicznościami sprawy i nie wykazuje błędu logicznego w rozumowaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 roku, sygn. akt IV CKN 1316/00, LEX nr 80273, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 roku, sygn. akt I CKN 1169/99, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2000 roku, sygn. akt IV CKN 1097/00, LEX nr 52624).

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw dla podważenia ustaleń faktycznych Sądu I instancji, gdzie stwierdzono, iż ustalona w kwestionowanym tytule wykonawczym kwota 179.359,69 zł obejmowała jedynie należność główną – 150.139,69 zł oraz skapitalizowane odsetki w wysokości 29.220 zł. Powyższe wynika bezpośrednio z pisma pozwanej z dnia 13 sierpnia 2009 roku złożonego w sprawie o sygn. akt III C 207/10 (k.16 akt III C 207/10), które to akta zostały załączone do akt niniejszej sprawy przez Sąd I instancji z urzędu i na które powoływała się powódka (k.67). W piśmie tym pozwana Fundacja wprost wzywa powodową Fundację do zapłaty jedynie kwoty 150.139,69 zł wraz z odsetkami jak dla zaległości podatkowych naliczonych w kwocie 29.220 zł. W związku z powyższym Sąd Apelacyjny przychylił się także do zaprezentowanej przez Sąd Okręgowy wykładni oświadczeń woli stron i uznał, iż pismem z dnia 11 lipca 2011 roku (k.10) pozwana Fundacja umorzyła powodowej Fundacji dotacje za rok 2007 w kwocie 150.139,69 zł wraz z całkowitą (skapitalizowaną) kwotą odsetek, stanowiącą tym samym całość należności głównej wynikającej z kwestionowanego tytułu wykonawczego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zawarcie w piśmie pozwanej Fundacji z dnia 11 lipca 2011 roku, poza oświadczeniem o umorzeniu długu, także wezwania do zapłaty kwoty 17.250,25 zł uznać należało jako odrębne i niezależne oświadczenie. Strona pozwana nie zdołała bowiem udowodnić, by kwota ta objęta została kwestionowanym tytułem wykonawczym, a w konsekwencji, by oświadczenie o umorzeniu długu mogło dotyczyć jedynie części należności głównej stwierdzonej tytułem wykonawczym. Przedstawione dowody, w szczególności pismo z dnia 13 sierpnia 2009 roku (k.16 akt III C 207/10) wskazuje bowiem na fakt, iż kwota objęta spornym tytułem wykonawczym obejmowała jedynie należność główną w kwocie 150.139,69 zł wraz ze skapitalizowanymi odsetkami jak dla zaległości podatkowych wyliczone na sumę 29.220 zł, co daje łączną sumę 179.359,69 zł objętą tytułem wykonawczym. W konsekwencji chybiony był także zgłoszony zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 65 § 2 k.c. w sytuacji, w której w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy Sąd I instancji dokonał prawidłowej i logicznej wykładni oświadczeń woli złożonych przez strony przyjmując, iż zwolnienie z długu dotyczyło całej należności głównej (kwota główna i skapitalizowane odsetki) stwierdzonej kwestionowanym tytułem wykonawczym.

Sąd Apelacyjny nie miał przy tym wątpliwości, iż pismo z dnia 11 lipca 2011 roku zawierało oświadczenie o zwolnieniu z długu w rozumieniu art. 508 k.c., które zostało w sposób prawidłowy złożone i zaakceptowane przez dłużnika (k.10 i 12).

Jako chybione uznać należało jednocześnie argumenty strony pozwanej, iż pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności skutkować będzie koniecznością ponownego dochodzenia przez pozwaną należności w kwocie 17.220,25 zł, która już została prawomocnie zasądzona i wyegzekwowana. Z poczynionych ustaleń faktycznych wynika bowiem, iż przedmiotowa kwota nie była objęta kwestionowanym tytułem wykonawczym.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 zdanie drugie k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. obciążając nimi w całości stronę pozwaną. Strona pozwana przegrała bowiem sprawę co do

zasady, a nieznaczna modyfikacja orzeczenia Sądu I instancji wynikała jedynie z sytuacji faktycznej, jaka nastąpiła po wyegzekwowaniu przez pozwaną części należności wynikającej z tytułu wykonawczego.

Na wysokość ustalonych kosztów postępowania składało się wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika powódki ustalone w oparciu o § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 ust. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).